

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja **Gustav Pirc**, družbeni ravnatelj.

«Kmetovalec» izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{2}{3}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{6}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz «Kmetovalca» so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 23. V Ljubljani, 15. decembra 1910. Letnik XXVII.

Obseg: Ameriški goveji hlevi. — Važnost zanesljivega štetja živine. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Ameriški goveji hlevi.

V zadnji števec „Kmetovalca“ smo opisali ameriški goveji hlev, ki je opravljen po starejšem načinu, ter smo spis pojasnili z dvema podobama in poleg teh smo priobčili podobo prav modernega ameriškega hleva za pridelovanje najčistejšega mleka.

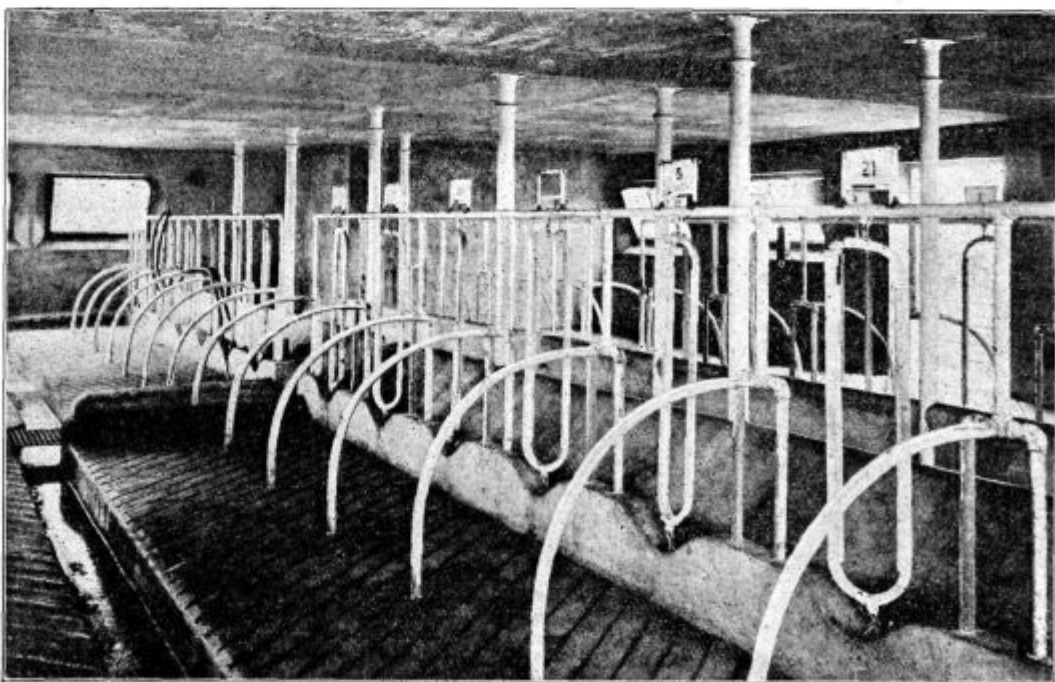
S tem spisom nadaljujemo opisovanje ameriških govejih hlevov.

Kadar govorimo o ameriških govejih hlevih, takrat „ameriško“ ne znači kak poseben način zgradbe, ampak ta pridevek se vedno tiče le notranje oprave hleva.

Kakor je pri vseh podjetjih in delih Amerikanca prvo načelo, da z razmeroma majhnimi sredstvi ustvari kaj kar najbolj mogoče dobrega, zlasti praktičnega, tako se Amerikanec tega pravega načela drži tudi pri ureditvi notranje oprave hleva. Kar je drugje našel dobrega, to je posnel in je za svoje razmere spopolnil, oziroma izboljšal.

Očitno so posneti ameriški hlevi po holandskih,

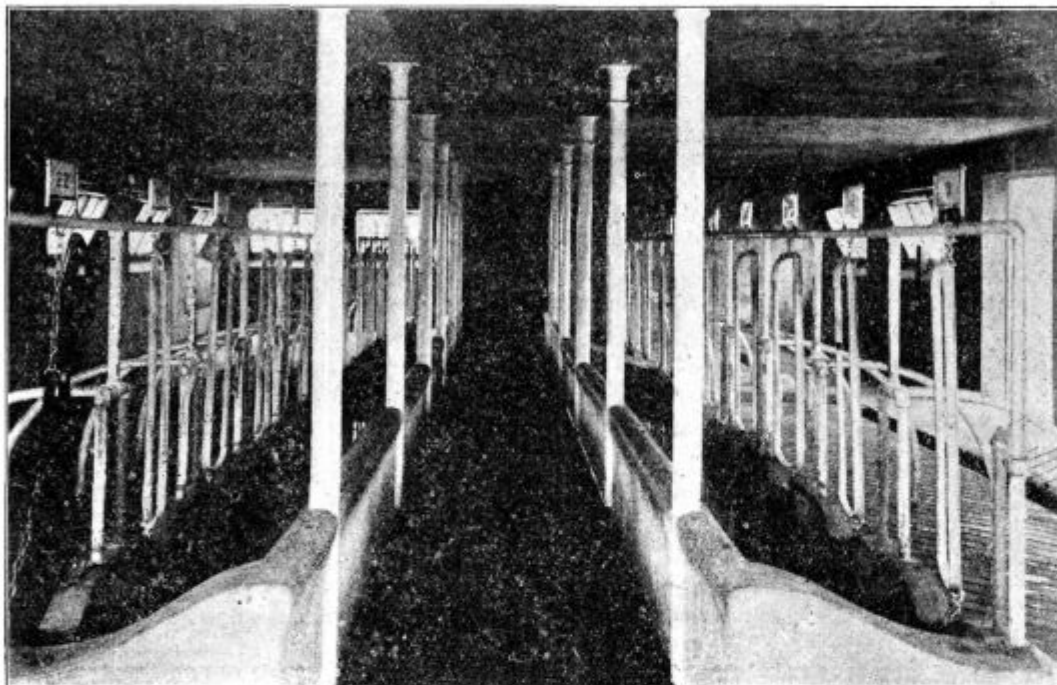
oziroma danskih, in le prikлеpanje živine je nekaj posebnega, a to prikлеpanje ima za posledico, da je Amerikanec uredbo staj in jasli (žlebov) mogel v holandskem ali danskem zmislu še spopolniti.

Podoba 79.

Načelo holandske ali danske ureditve govejega hleva je varčevanje s prostorom, zato je stavbna glavnicca za hlev, ki hodi na posamezno žival, razmeroma

majhna in istotako je notranja uredba hleva preprosta in zato poceni. Navzlic taki ureditvi hleva je pa seveda skrbljivo za zadostno svetlobo, za možnost skrajne snage v hlevu in obenem je poskrbljeno, da si živali ne kvarijo svojih dobrih vnanjih oblik z napačnimi krmilnimi napravami. V tej smeri so ameriški goveji hlevi še popolnejši in nadkriljujejo holandske, ki smo jih v „Kmetovalcu“ tudi že popisali.

Podoba 80.

V današnji številki „Kmetovalca“ kažeta podobi 79. in 80. notranjo uredbo govejega hleva posestnika Wilfrida Buckleya v Basingstoke na Angleškem, ki je prikrojena po ameriškem načinu. Tudi ta hlev je namenjen za pridelovanje najčistejšega mleka za dojenice, zato ni v njem ničesar iz lesa in ga je torej mogoče sproti razkuževati, kar je za pridelovanje takega mleka neobhodno potrebno. Teh podob nismo objavili zato, da bi naši kmetovalci po njih posnemali notranjo uredbo govejih hlevov, ampak zato, da na njih razložimo načela ameriških hlevov, ki se dajo narediti preprosteje in ceneje. V prihodnji številki „Kmetovalca“ prinesemo podobe ameriških hlevov, kakršni so narejeni že pri nas v Avstriji in ki so tudi za naše razmere primerni.

Hlev, ki ga kažeta omenjeni podobi, ima le 175 cm dolge in 100 cm široke staje in je tako urejen, da goved mora odkladati vse svoje blato in scalnico v jarek za stajami. Najvažnejša in najzanimivejša uredba v tem hlevu so pa pristni „ameriški vratniki“, to so iz železnih cevi narejeni podolgovasti vratniki, ki se dajo preprosto odpreti, da živali vtaknejo vanje svoje vratove, in potem se zapro. Govedo, priklenjeno v tak vratnik, more z glavo poljubno gibati gorindol, ne pa preveč na desno ali na levo in ne more nadlegovati sosedne živali. Krava se more udobno vleči, ne more pa stopiti daleč naprej ali nazaj. Jasli (žlebovi) so tako nizke, da je njih dno v isti višini, kakor so staje, in torej žival je z sklonjenim vratom kakor na paši.

Ker so ti vratniki bistven del notranje oprave ameriških govejih hlevov, jih danes podrobneje popisemo

na podlagi podatkov, ki smo jih dobili od voditelja mlekarskega oddelka splošnje zveze avstrijskih kmetijskih zadrug gospoda inženirja O. viteza pl. Raffaya, ki ima zaslugo, da je praktično ameriško uredbo govejih hlevov začel vpeljevati v Avstriji.

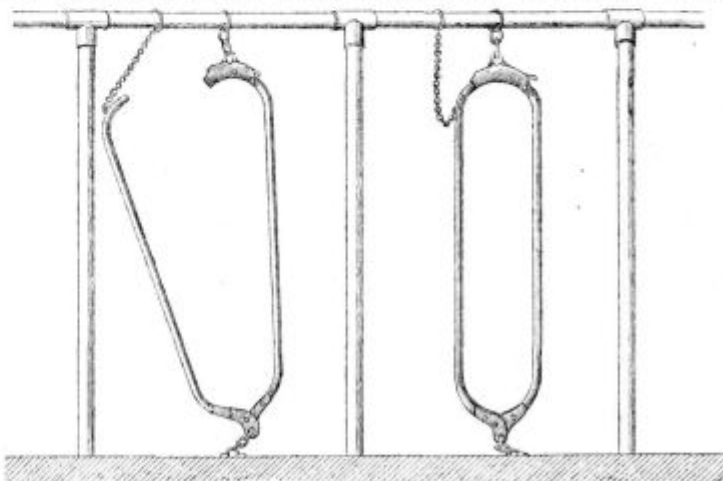
Kravji vratnik Amerikanec po angleški imenuje „Stanchion“ (izgovori stenčen), Nemci ga imenujejo „Kuhhalseisen“, ali tudi „Hängerahmen“, t. j. viseč okvir.

Ti vratniki, ki jih je že danes več sestavov, so nastali iz lesenih okvirov, ki smo jih popisali v prejšnji številki „Kmetovalca“. Vsi ti vratniki imajo to skupno, da se lahko odpirajo in zapirajo, da omogočujajo živalim, da morejo udobno ležati ter stati in vrat ter glavo obračati na levo ali desno, oziroma nazaj. Pač pa vratniki živali ovirajo, da ne morejo stopati predaleč naprej ali nazaj.

Ta omejitev brani živalim, da ne morejo svojih sosed pri jedi ovirati ali jih z rogovi bosti, dalje jim pa omogočuje, oziroma jih sili, da ostanejo snažne.

Visoke jasli, ki so zelo kvarne in ki so pri nas še večinoma običajne, zahtevajo dolge staje, kjer

ni mogoče obdržati potrebne snage, ki je neobhodno potrebna, če naj se prideluje čisto in zdravo mleko. Če žival med jedjo odlaga blato ali izločuje scalnico in se potem hoče vleči, mora zaradi visokih jasli najprej nazaj stopiti in se zato vleže s stegnom in z višenom naravnost v blato. Kako vse drugače je to pri

Podoba 81.

nizkih jaslih z ameriškimi vratniki. Tu zadostujejo 1 1/2 m dolge staje z gnojnim jarkom za seboj. Profesor dr. Weigmann iz Kiela, ki je v svrhu proučevanja kmetijskih razmer dlje časa bival v Ameriki, imenuje te ameriške vratnike naravnost idealne.

Podoba 81. kaže dva taka ameriška vratnika od spredaj.

Vratniki so znotraj navadno 107 cm visoki in 18 cm široki. Z ozirom na debelost vratov se delajo vratniki tudi s siršo odprtino.

Vratniki se v hlevu pritrdijo, kakor ravno kažejo razmere. Na podobi 81. je vratnik zgoraj obešen na železno povprečno cev in spodaj pritrjen v tla, dočim je v hlevu, ki ga kaže ta podoba 79. in 80. spodaj pritrjen v cementne jaslji. Vratnik bodi tako pritrjen, da spodnja veriga ni napeta, ampak, da pripušča omejeno premikanje.

Med tlemi, kjer živina stoji, in med dolenjim koncem odprtine vratnika bodi 27 cm prostora, vsled česar je od tal do gorenjega konca odprtine okroglo $1\frac{1}{3}$ m prostora. Prečna cev, železni drog ali tudi leseni drog nad jaslji, kjer je vratnik zgoraj pritrjen, bodi kakih 150—155 cm visoko nad tlemi.

Tako smo torej spoznali bistveni del ameriške notranje oprave govejega hleva, to je vratnik, in v prihodnji številki „Kmetovalca“ objavimo popis in podobe avstrijskih govejih hlevov, ki so opravljeni po ameriškem načinu in ki bi bili tudi za naše razmere primerni.

Važnost zanesljivega štetja živine.

Resen opomin vsem županom, kmetijskim podružnicam, kmetijskim društvom in zadrugam ter vsem zavednim kmetovalcem sploh!

Za razne javne naredbe, zlasti za one, ki so v prid prebivalstvu sploh, je silno važna podlaga statistika, t. j. kolikor mogoče resnično dognano število raznih stvari in reči, ki hodijo v poštev.

Tako je n. pr. iz raznih razlogov neobhodno potrebno vedeti, koliko prebivalstva ima vsa država, posamezne dežele in slednjič posamezne politične občine in vasi. Samo število prebivalstva pa mnogokrat tudi ne zadostuje, poznati je treba prebivalstvo po starosti, spolu po poklicu i. t. d.

To, kar velja o prebivalstvu, velja tudi za domačo živino.

Vsled posebnega državnega zakona se mora v Avstriji vršiti vsakih 10 let natančno štetje prebivalstva, in pri tej priliki se tudi izvrši štetje domače živine vseh vrst.

Prihodnje štetje bo 31. t. m., torej konec tega leta.

Za nas kmetovalce je silno važno štetje živine, ki se bo vršilo konec tega leta, zato je dolžnost vseh prizadetih činiteljev, da skrbno, da se dožene pravo število posameznih vrst domače živine.

Ker je poznanje pravega števila vseh vrst živine prvi in neobhodno potreben pogoj za razmotrivanje vprašanj, ki se tičejo pospeševanja živinoreje, razpečevanja živine in preskrbovanja s klavno živino, zato je letošnje temeljito in skrbno štetje živine izredne važnosti.

Pri letošnjem štetju živine pa pride še nekaj posebnega v poštev, ki nam nalaga dolžnost, da se štetje prav posebno zanesljivo izvrši. Lansko leto je namreč državni zbor sklenil poseben zakon, ki vsled njega mora država poleg dosedanjih rednih državnih podpor za povzdigo živinoreje skozi devet let še posebej porabiti na leto 6,000.000 K za povzdigo živinoreje, zlasti govedoreje in prasičereje. Teh 6,000.000 K se bo vsako leto razdelilo na posamezne dežele po številu glav živine, ki se v posameznih deželah nahajajo. Na podlagi štetja živine z dne 31. decembra 1900, torej pred desetimi leti, je dobila, oziroma ima še dobiti

kranjska dežela za letošnje leto okroglo 133.000 K posebne državne podpore za povzdigo živinoreje. Ker se bo ta podpora prihodnja leta razdeljevala na podlagi letošnjega štetja živine, preti naši deželi velika nevarnost, da bo na Kranjsko odpadajoči del podpore morda manjši, kajti letošnje štetje živine se bo vršilo za Kranjsko v skrajno neugodnih razmerah. Vsled slabih letin l. 1907. do 1909. smo pridelali veliko premalo krme, in zato je bržkone število domače živine na Kranjskem prav znatno padlo in bo morda štetje živine 31. decembra t. l. izkazalo v primeri s štetjem pred desetimi leti, t. j. z dne 31. decembra 1900, znatno nazadovanje, vsled česar se lahko pripeti, da bo kranjska dežela dobivala v bodočnosti manjšo izredno podporo v prosep živinoreje.

Vsakemu, ki se peča s statistiko, je pa dobro znano, da pri štetju dobljena števila niso vselej in povsem zanesljiva in da statistična števila kažejo le približno pravo sliko. Vsa štetja se pa od desetletja do desetletja vrše temeljiteje in skrbneje, zato pa postajajo statistički podatki vedno zanesljivejši.

Število prebivalstva se ne da tako lahko prikriti, kajti tiste osebe, ki štejejo prebivalstvo, prav lahko popolnoma natančno doženejo število navzočih oseb 31. decembra v vsaki hiši. Drugače je pa pri štetju živine. Večina kmetovalcev ne ve, za kaj gre pri štetju živine, in pri tozadevnih poizvedovanjih kaj radi slutijo past, ki se jim nastavlja, da bi se jim na podlagi napovedeb naložil večji davek. Iz tega vzroka marsikdo ne napove pravega števila živine ter napove iz bojzani pred večjim davkom manjše število, kakor ga v resnici ima. Vsaka taka slutnja pa ni ne le neutemeljena, ampak naravnost smešna, kajti kmetovalcu se zaradi živine sploh ne more predpisati večji davek, ker on plačuje le cesarski davek od zemljišča in pa deželne ter občinske doklade na ta davek. Dolžnost vseh zavednih kmetovalcev, zlasti razumnikov po deželi, župnikov, učiteljev, županov, potem podružnic, kmetijskih zadrug i. t. d. je, da grede tistim uradnim osebam, ki bodo štele živino, kolikor mogoče na roko in kmete pouče in prepričajo, da je le v njih velikansko korist, če napovedo pravo število živine, ki jo imajo. Kdor prikrije in zamolči pri štetju živine pravo število svoje živine, ta oškoduje sebe in vso deželo; koristi pa od tega ne bo imel nobene.

Popisovalne pole od štetja živine mora politična oblast takoj skupaj zbrati in jih na Dunaj poslati ter nobena teh pol ne pride v roke kakemu davčnemu uradu. Sicer se pa davek sploh ne predpisuje po številu živine, in če ima kdo kako davčno obveznost, tega davčni urad že poišče, ne da bi se kaj brigal za števila, ki se pri štetju doženejo.

V prid naši živinoreji, oziroma v prid našim kmetovalcem samim je pravilna napoved živine, zato prav nujno prosimo vsakega, ki ima priliko vplivati na manj zavedne kmetovalce, da jih pouči in privede do resnične in vestne napovedi pravega števila svoje živine.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 380. Imam šest prasičkov, ki so deset tednov stari in so se pričeli drug drugega z rilcem pod trebuhom drgniti, kakor bi hoteli sesati. Kaj je vzrok takemu medsebojnemu drgnjenju z rilcem po trebuhu pri mladih prasičih, ali je razvada ali je morda

kaka bolezen, kajti prasiči so začeli hirati. Prosim sveta, kako naj take prasiče zdravim, če so bolni? (J. Č. v H.)

Odgovor: Tako medsebojno drgnjenje, oziroma sesanje mladih prasičev se šestokrat dogaja in zlasti takrat, če se pujski naenkrat in prehitro odstavijo ter prično dobivati nezadostno krmo. Vzrok je bržkone pomanjkanje rudninskih hranilnih snovi v krmu in v drugi vrsti šele razvada, ki se je prasič naučil od prasiča, a slednjič ta napaka vendarle izvira od boleznega nagnjenja, da bi utešil potrebo po rudninskih hranilnih snoveh. Mlade prasiče je torej predvsem treba počasi odstavljati ter jih vaditi na drugo krmo, ki pa mora biti seveda dobra. Predvsem jim je treba pokladati kako močno krmilo, ki ima v sebi dovolj rudninskih hranilnih snovi. Prav priporočena taka krma za odstavljene pujske je zmlat ječmen. Pri pokladanju je pa treba skrbeti, da starka mladičem tega krmila ne požre. Pokladanje klajnega apna tudi utegne biti dobro. Mladi pujski, kakor sploh vsi prasiči, morajo dobiti prsti, zato jih je po možnosti spuščati na prosto, kjer morejo v zemlji riti in prst žreti, a v svinjak naj se jim postavi posoda, napolnjena s prstjo, s pepelom, s zdrobljenim zidnim ometom. Med to zmes se pomeša nekoliko žitnega zrnja, n. pr. ječmena ali ovs, da prasiči morejo tudi v svinjaku v prsti brskati.

Vprašanje 381. Imam lepo težko pincgasko kravo, ki je skotila zelo težko tele. Tele je pa imelo napačno lego in se je moralo mrtvo iz krave z veliko silo potegniti. Živinozdravniški pomočnik, ki sem ga poklical, je tudi dejal, da je krava imela spolovila zaraščena. Ljudje me sedaj svarijo, naj te krave ne pustim zopet obrežiti, češ da bo prihodnji porod enako težaven in da zato lahko pridem celo ob kravo. Vprašam torej, **ali ima taka krava resnično vsak porod težak** in ali mi priporočate kravo zopet dati obrežiti? (F. M. v S.)

Odgovor: Če je krava na spolovilih res imela kaj zraščene, je to sedaj vsled poroda odstranjeno in ni treba več upoštevati. Če je tele imelo napačno lego, ni iz tega sklepati, da bo lega telet pri prihodnjih brejostih zopet napačna. Vi sami pravite, da je bilo tele izredno veliko; potem se seveda ni čuditi težkemu porodu, zlasti če ima krava ozko medenico in je vrhu vsega še tele napačno ležalo. Prvo skotenje je sploh običajno že težavnejše, celo če je bila krava obrežena od mladega bika, ki navadno zaploja večja teleta. Če je krava dobra in lepa, potem naj Vas njen prvi porod, ki je bil morda le slučajno izredno težaven, nikar ne straši in dajte kravo zopet obrežiti.

Vprašanje 382. Pri okrajnem glavarstvu sem z zadostno kolekovano prošnjo prosil dovoljenja za zvrševanje neke obrti. Okrajno glavarstvo je zaradi moje prošnje vprašalo županstvo za svet, in to je v to svrhu sklicalo občinsko sejo. Sedaj mi je pa občina predložila račun za to sejo. **Ali ima občina pravico kaj računati, če se sestane občinski odbor** v to svrhu, da odda okrajnemu glavarstvu svoje mnenje zaradi podelitve kake obrtne pravice? (F. B. v B.)

Odgovor: K sejam občinskega odbora morajo občinski odborniki brezplačno prihajati, zato občinska seja sploh ne prizadeva nikakih stroškov in v Vašem slučaju občina nikakor ni upravičena zahtevati od Vas kako plačilo, čeprav je seja bila samo zaradi Vaše prošnje.

Vprašanje 383. Na naši občinski gmajni nekteri sekajo hoje pod mero, s čimer pa večina posestnikov ni zadovoljna, zato vprašam, **kakšne debelosti drevje se sme sekati?** (A. S. na R.)

Odgovor: Predvsem je treba vedeti, ali je dotični občinski svet v kataster vpisan za pašnik ali pa za gozd. Če je skupni občinski svet vpisan v kataster za pašnik, potem se sploh vse drevje sme sekati in posekati, seveda v okviru deležnih pravic. Gospodarski odsek ima pravico

določiti, katera drevesa in koliko jih sme upravičenec posekati. Če je pa skupni občinski svet vpisan v kataster za gozd, potem ga mora gospodarski odsek kot takega pravilno oskrbovati, in sicer oziraje se na predpise gozdnega zakona. Posameznik semodsebe sploh ne sme ničesar ukreniti; edino gospodarski odsek je poklican nadzirati pravilno zvrševanje skupnih užitnih pravic.

Vprašanje 384. Kako so cenjene **pivovarniške ječmenove tropine za prasičjo krmo** in ktere dobre in ktere slabe lastnosti imajo? (L. B. v G.)

Odgovor: Pivovarniške tropine imajo v sebi razmeroma veliko beljakovin (4-6%), a tudi veliko vode (70-83%), živalim zelo prijajo in njih prebavnost je še precej dobra. Ker imajo te tropine malo rudninskih hranilnih snovi v sebi, zato niso primerna krmila za rastoče živali, pač so pa izborna krmilo za pitanje goved, ovac in prasičev. Pri pitanju prasičev se sme polovica potrebnih beljakovin dati s pivovarniškiimi tropinami. Te tropine je le sveže pokladati, kakršne nimajo zlih posledic, dočim so prestane pivovarniške tropine lahko zelo škodljive, kajti hitro se tvoreča oetna kislina in razvoj gliv plesnivk v njih more povzročiti pri živalih opasen črevesni katar.

Vprašanje 385. **Koliko je gnojnica iz govejih hlevov vredna** v primeri z umetnimi gnojili? (J. L. v L.)

Odgovor: Gnojnico je ceniti po tem, koliko ima v sebi rastlinskih hranilnih snovi. Sestava gnojnice je pa precej različna in je odvisna od krme, ki jo živala dobiva. Gnojnica iz govejega hleva ima v hektolitru ali 100 kg v sebi 0-15 kg dušika in 0-5 kg kalija, dočim nima v sebi nič fosforove kisline ali kvečjemu le sledove, ki ne hodijo v poštev. Če se računa kilogram dušika po 1-40 K in kilogram kalija po 30 vinarjev, potem je vreden hektoliter gnojnice kakih 36 vinarjev. Upošteva se dejstvo, da velik del gnojnice popije stelja, se v vsakdanjem življenju računa, da se dobi od odrasle govedi na dan 7 kg gnojnice, ali na leto 25 hl. Potemtakem bi bila vsa gnojnica vsega leta od ene odrasle govedi vredna kakih 9 kron. Če se pa upošteva, da gnojnica v prsti bolje deluje kakor dušikovo in kalijevo umetno gnojilo samo zase, kajti z njo pridejo v prst tudi koristne glive, oziroma se z njo pospešuje razvoj teh gliv, zato ni pretirano in je iz praktičnega stališča opravičeno, če se ceni vrednost vse gnojnice od enega odraslega goveda letno na 10 K.

Vprašanje 386. **Koliko gnojnice da na leto eno govedo** in kako velika naj bo z ozirom na to gnojnična jama? (J. L. v L.)

Odgovor: Množina gnojnice, ki se dobi na leto od enega odraslega goveda, je odvisna od notranje oprave hleva in od kakovosti stelje. Če je hlev tako narejen, da gre skoraj vsa scalnica v gnojnični jarek in da so staje za gnojnico nepredorne, potem se seveda dobi veliko več gnojnice kakor v hlevih, ki nimajo nepredornih tal in kjer pada scalnica na steljo, ki scalnico vsrkava. Različne vrste stelje vsrkavajo različno množino scalnice, zato je odvisno tudi od kakovosti stelje, koliko gnojnice odteče v gnojnično jama. Povprečno se računa, da se dobi na dan od vsakega odraslega goveda kakih 7 l gnojnice, ali na leto okroglo 25 hl. Za 25 hl gnojnice je potrebna gnojnična jama, ki drži 2 1/2 m³. Ker se pa gnojnica večkrat na leto izvaža na travnike ali njive, zato je ta velikost navadno nepotrebna in se računa na vsako govedo v gnojnični jami 1 do 2 m³ prostora, in sicer z ozirom na okoliščino, kolikokrat na leto se gnojnica izvaža, oziroma koliko dni najdlje se gnojnica v jami zbira.

Vprašanje 387. Dobil sem od sosedu na posodo vinski sod, in nesreča je hotela, da je strela vdarila v mojo klet, ki je pogorela. Stavba je bila pač zavarovana, ne pa oprava,

in ker je pogorel tudi sosedov sod, nisem bil zanj odškodovan. **Ali sem dolžan plačati sosedu njegov posojeni mi sod, ki je pri meni pogorel?** (J. P. v D.)

Odgovor: § 964. o. d. z. slove: „Hranjevalec jamči onemu, ki da kako reč spraviti, za škodo, ki nastane, če opusti dolžno paznost, ne jamči pa za slučaj kake nezgode. V slučaju nezgode celo takrat ne jamči za hranjeno reč, če bi jo mogel rešiti, če bi svoje reči moral žrtvovati.“ — Po tem zakonskem določilu torej niste dolžni sosedu plačati izposojenega sode, ker je bil nesrečen slučaj, da je sod pogorel. Zakon, oziroma sodišče, Vas ne more siliti, da bi povrnili škodo, a možnost Vam velevala, da škodo poravnate, če morete in kolikor morete.

Vprašanje 388. Ali je res neka rastlina z imenom „divja buča“, ki je neprecenljivo sredstvo za rejo, oziroma za debeljenje goveje živine? (F. R. v D.)

Odgovor: O divji buči nismo še nikdar ničesar slišali. Vse stvari na svetu so sestavljene, oziroma so spojene iz snovi, ki iz ničesar drugega ne obstoje kakor iz sebe samih. Te snovi imenujemo prvine. Danes poznamo nekaj nad 70 prvin, ki sestavljajo ves svet. Vse stvari, ki nastanejo vsled življenja, to so rastline in živali, so narejene iz celice, ki imajo v sebi nezgorljive in zgorljive spojine. Zgorljive spojine so v pepelu, če rastlinske ali živalske dele sežgemo. Zgorljivi deli sestojijo največ iz prvin, ki jih imenujemo kisik, vodik, ogljik in dušik. Le rastlina je sposobna, da iz preprostih spojin teh prvin dela zelo sestavljene spojine, ki tvorijo rastlinske celice. Žival pa zopet more v svojem telesu narediti iz rastlinske hrane še bolj sestavljene spojine, ki tvorijo različne živalske celice. Življenje torej ustvarja čudovito sestavljeno snov celice, a nikdar iz nič, ampak rastlina iz gnoja in iz zraka, in žival iz hrane. Vsaka rastlina kot živalska hrana more dati živali le tiste snovi, ki jih ima sama. Iz teh pojasnil morete posneti, da ni nobene čudotvorne rastline za pitanje živine, kakor Vi domnevate o „divji buči“. Pri reji živine ni nobenih čudežev. Dobra, prava in primerna krma v zvezi z umnim oskrbovanjem sta edini sredstvi, ki živino debelita.

Vprašanje 389. Ktero močno krmilo je najcenejše glede na njegovo krmilno vrednost za pitanje govedi in prasičev: krompir, ki stane 8 K, koruza, ki stane 13 K, ali kake oljne tropine? (I. K. v P.)

Odgovor: Predvsem bodi povedano, da krompirja ni šteti med močna krmila in da glede vrednosti krmil hodi marsikaj v poštev, kakor vrednost gnoja, ki se prideluje, potem kakó krmilo kakí živali prija in kako je z dbavo in s hranitvijo dotičnega krmila. Seno n. pr. govedi izvrstno prija, manjše vrednosti je za konja, še manjše za prasiča, za psa pa naravnost nič ni vredno. Nova turščica je danes pri sedanjih cenah eno najcenejših močnih krmil za goved in za prasiče. Če jo pa le v velikih množinah moremo kupiti, se moramo vprašati, ali jo moremo tako hraniti, da se ne pokvari in ne postane kot krmilo škodljiva. Po današnji vedi je učinek krmila odvisen od njegove škrobove vrednote in od njegove vsebine prebavnih beljakovin. Poiskati moramo povprečno vrednost za 1 kg prebavne beljakovine in škrobove vrednote. Nemaška kmetijska družba v Berlinu je n. pr. svoj čas dognala ceno za 1 kg prebavne beljakovine z okroglo 30 h in za 1 kg škrobove vrednote z okroglo 18 h v našem denarju. Ker gre le za primerjalno ceno od Vas omenjenih krmil, zato tudi mi lahko pri odgovoru na Vaše vprašanje pri teh cenah ostanemo. Če se poslužujemo teh števil, potem ne smemo pozabiti, da škrobna vrednota ne zadeva le dušika prostih hranilnih snovi, ampak tudi beljakovin, in da velja 1 kg prebavne beljakovine za 0.94 kg, ali 94 dek škroba. Če hočemo na podlagi omenjenih povprečnih cen presoditi vrednost kakega krmila, moramo 100 kg dotičnega krmila

pomnožiti z 18 h in prišteti za vsak kg prebavnih beljakovin tisto ceno, ki se dobi iz razlike med 30 h in med 94 % od 18 h, ki znaša okroglo 13 h. Krompir ima 19 kg škrobove vrednote, ki stane pomnožena z 18 h 3 K 42 h. V krompirju je povprečno, 1.1 % prebavnih beljakovin, ki jih je, kakor gori povedano, po 13 h ceniti in prišteti, kar znaša 14 h in vse skupaj (3 K 42 h + 14 h) 3 K 56 h. Turščica, na enak način ocenjena, je vredna 15 K 50 h, orehove tropine pa 18 K 79 h. Z ozirom na cene, ki ste jih Vi v svojem vprašanju navedli, je krompir za 4 K 44 h predrag, turščica pa za 2 K 50 h prepoceni. Ker družba oddaja orehove tropine po 18 K, so torej za 79 h pod krmilno ceno. Vsa ta števila so seveda le primerjalna, zadostujejo pa za praktično oceno označenih krmil. Iz tega sledi, da je krompir pri ceni 8 K za 100 kg silno drago krmilo, dočim je turščica po 13 K za 100 kg zelo vredno krmilo; ravno tako orehove tropine, in sicer ne glede na dejstvo, da sta zadnji dve krmili močni. dočim je krompir precej prazno krmilo, ki ima preširoko razmerje med dušičnatimi in nedušičnatimi hranilnimi snovmi. Upoštevati je pa seveda treba dejstvo, da se govedo ne da krmiti samo s turščico ali s tropinami in da je vsekako treba pokladati največ suhe krme (seno in slame) in morda tudi nekoliko krompirja. Prasiči se pa pač dajo opitati zgolj le s turščico; vendar je umno pokladati tudi še druga krmila. Tu zelo odločujejo praktične izkušnje in krajevne razmere.

Vprašanje 390. Ali se sme dajati plemenskemu biku sol v primerni množini, kajti pri nas je razširjeno mnenje, da biki vsled pokladanja soli postanejo neplodni? (V. Z. v P.)

Odgovor: Sol nima nikakega vpliva na plodovitost bika in je torej pri Vas razširjeno nasprotno mnenje brez podlage. Če je bik zdrav, če dobiva zadosti dobre in primerne krme in če je njegovo prebavljanje krepko, potem je pokladanje soli sploh nepotrebno. Če pa bik dobiva težko prebavno krmo in je njegovo prebavljanje počasno, potem mu prav gotovo prija primerna množina soli, ki v želodcu tvori solno kislino, ki je za prebavljanje neobhodno potrebna in prebavljanje poživlja, ne da bi se s soljo kaj škodovalo bikovi plodnosti. Prevelika množina soli je pa seveda škodljiva; po nji žival boleha in bolna žival seveda za pleme ni nikdar kaj prida.

Vprašanje 391. Tu pri nas se že kaka tri leta sem krave redno prepojavo, in sicer nektare na tri mesece ali na dva in druge tudi na tri tedne in celo na deset dni, tako da je pri nas že polovica krav jalovih. Skušali smo že razna sredstva proti tej nepriliki, menjali smo bika, a vse nič ne pomaga. Imam sedem krav, a breje so le štiri. Kaj utegne biti vzrok, da se krave tako močno prepojavo in ne ostanejo breje, in kako bi se dalo temu nedostatku odpomoči. (F. S. v V.)

Odgovor: Da se krave prepojavo in ne ostanejo breje, more biti več vzrokov, ki so včasih v biku, največkrat pa v kravah samih. Ker se ta neprilika pri Vas splošno kaže, zato je domnevati, da je vzrok povsodi isti, bržkone kužna vnetost spolovil. Kužna vnetost govejih spolovil se le naleze. Kužnina, neka nižje vrste bakterija, se nahaja največ v sluzi ter je zelo žilava. Ta kužnina se nahaja v stelji, v gnojnici in v hlevu na tleh, kamor pride z odpadlo sluzjo, kjer dolgo časa obdrži kužilno moč. Od tod prihaja do zdravih krav in okužuje celo teleta. Z otepanjem repa morejo bolne krave okužiti sosedne. Istotako more to bolezen prenašati osebo, ki v hlevu dela. Najbolj in najhitreje okužuje krave bik, ki je nalezl bolezen od kake tolnje krave. Taki biki morejo, četudi sami ne kažejo znakov bolezni, okužiti zdrave krave, ki se jim priženo. Zaraditega more kužna vnetost spolovil v kaki vasi, občini ali pokrajini po več let trajati. Škoda, ki jo povzroča kužno vnetje govejih spolovil, je za živinorejca zelo velika. Krave se ali ne ubrejijo, in če se ubrejijo, rade izvržejo. Tudi se take krave mnogo-

krat pravilno ne iztrebijo. Gospodarska škoda je velika, ker ne dobimo telet in tudi manj mleka. Zatira se kužno vnetje spolovil predvsem s temeljitim razkuženjem hleva, kjer so tako obolele živali, in tudi živali same je treba zdraviti. Zdravljenje naj se vrši po navodilih in pod nadzorstvom živinozdravnika. Obstoji pa v izplakovanju spolovil, v mazanju s predpisanimi mazili in s štipanjem z zdravili. Razentega je treba bolne ali sumljive živali po stegnih in po repu, kamor prihaja sluz iz spolovil, spirati z raztopino sode in z drugimi razkuževalnimi sredstvi. — Najbolje bi bilo, če Vaše županstvo vso zadevo prijavi okrajnemu glavarstvu, ki potem okrajnega živinozdravnika vse potrebno ukrene, da se ta kužna bolezen zatre, če živinozdravnik najde, da je naše domnevanje pravo.

Vprašanje 392. Imam leto starega junca, ki se vsako noč tako močno poti, kakor če bi z največjim naporom vozil. **Kaj je vzrok močnemu nočnemu potenju junca?** (F. K. v B.)

Odgovor: Navadno potenje je naravno in stoji pod vplivom čutnic. Pri posameznih živalih je pa močnejše ali slabše potenje odvisno od narave dotične živali, od vnanjih vplivov kakor tudi od razmer, ki se v živali sami nahajajo. Močan naval krvi in napačno delovanje srca moreta povzročiti močnejše potenje. Če je hlev pregorak, se more kaka žival, ki je k potenju posebno nagnjena, bolj potiti kakor druge živali v istem hlevu. Vzrok je lahko tudi strah; če se žival v hlevu razburja zaradi podgan ali drugih nočnih živali, ki delajo nemir, potem se tudi lahko močno poti. Ker se Vaš junec le ponoči izredno močno poti, zato je domnevati, da na vsak način ni nekaj v redu, zato je treba poiskati pravi vzrok, in potem ne bo težko določiti, kaj je storiti, oziroma kako pomagati, če je sploh kaka pomoč mogoča.

Kmetijske novice.

Zahvala. Načelnštvo podružnice c. kr. kmetijske družbe kranjske v Studencem pri Postojni iskreno zahvaljuje ravnateljstvo slavne kranjske hranilnice za podporo v znesku 300 K kot prispevek k ustanovitvi in vzdrževanju podružnične drevnice.

Zbirke umetnih gnojil. Ker se po takih zbirkah večkrat povprašuje, poročamo tukaj, da se bodo proti koncu tega meseca lahko dobile brezplačno. Šolska vodstva torej, ki bi želela te zbirke za šolski pouk, naj se blagovolijo javiti pri g. Fr. Mulecu, zastopniku kalijevega sindikata v Ljubljani, Turjaški trg št. 3. Zbirke umetnih gnojil se bodo razpošiljale v lesenih zabojčkih; v vsakem bo 6 ali 8 steklenic (16 cm visokih), napolnjenih z gnojili, ki hodijo za naše kraje v poštev. Da bo mogoče zadosti potrebnih zbirk pripraviti, naj se priglasijo kolikor mogoče takoj dopošljejo. Prosi se nadalje, da se ob enem pošlje 60 h v znakah za pošto.

Kmetijska šola na Grmu. Z letošnjim šolskim letom, ki se je pričelo s preteklim mesecem, se je šola na Grmu glede svoje uredbe popolnoma prenovila. Kako potrebna je bila ta preuredba šole, se najbolj vidi na številu letošnjih učencev. Šola šteje letos vsega skupaj 48 učencev, število, kakršno nahajamo danes le po večjih zavodih drugih naprednih dežel. Za sprejem v šolo se je pa zglasilo še več učencev, namreč 57, tako da se je moralo 9 prošenj odkloniti. Šola obstoji po novi uredbi iz letne in zimske šole. Letna šola, ki ima namen poučevati učence predvsem v vinogradništvu, kletarstvu in sadjarstvu, šteje 12 učencev, zimska šola pa, ki obsega dva tečaja in kjer se poučujejo učenci predvsem v živinoreji, mlekarstvu, travništvu in poljedelstvu, šteje 36 učencev. Zaradi naraslega števila učencev so se morali prostori v gradu nanovo prirediti in opraviti. Priredile so se tri učne sobe in štiri spalnice. Ker je imela

šola le za 32 učencev potrebne oprave, se je moralo za 16 učencev nabaviti nove oprave v vseh šolskih prostorih in v jedilnici. Z novo uredbo šole je naraslo tudi število učnih moči. Nanovo sta nameščena dva strokovna učitelja, eden za živinorejo in mlekarstvo, drugi za poljedelstvo in travništvo, tako da šteje šola z ravnateljem vred pet učnih moči, ki stalno delujejo na zavodu. S šolo na Grmu je spejen tudi celoletni gospodinjski tečaj v Šmihelu, kjer sodelujeta dva strokovna učitelja z Grma. Gospodinjski tečaj šteje 22 deklet, in sicer 8 notranjih in 14 iz bližnje okolice. Razentega se prirejajo med letom razni krajsi kmetijski tečaji na zavodu, in sicer je 12 takih tečajev določenih. Šola se je v zadnjem času tudi sicer popolnila v tem in onem oziru. Razširili so se njeni nasadi in zvršile nekatere zgradbe. Postavili so se novi svinjaki, napravljen je kurnjak za 200 kokoši, zgradila silnica za cepljenke, priredilo stanovanje za sadjarja in mlekarja, povečala šolska kuhinja, napravila žehntnica, nove drvarnice, razširila vinska klet, razširili vrtni in trtnični nasadi, napravil vrt za sadne špalirje, priredil nov botanični vrt, nabavili kmetijski stroji itd., tako da ustrega vsem zahtevam kmetijskega napredka in šolskega pouka. Tudi gospodarstvo šole je bilo v zadnjih letih aktivno in je prineslo lepe dohodke. V preteklem letu je imela šola 2907 K čistega dohodka pri svojem gospodarstvu.

Družbene vesti.

* Današnja številka „Kmetovalca“ je zadnja v tem letu. Kdor ne bo več družbeni ud, naj lista ne vrača, ker se „Kmetovalec“ pošilja brez izjeme le onim, ki plačujejo udnino. Pri tej priliki prosimo družbene prijatelje, naj družbi pridobijo mnogo novih udov. Ude, ki smo jih pismeno prosili za letnino, prosimo, naj udnino (4 krone) kmalu pošljejo po poštni položnici, ki je bila pismu priložena.

* „Vажnost zanesljivega štetja živine“ je naslov spisu v današnji št. „Kmetovalca“, ki ga nujno priporočamo vsem zavednem kmetovalcem, da ga preberemo, in jih ob enem prosimo, naj delujejo in vplivajo o zmislu njegove vsebine.

* **Naročnikom na Tomasovo žlindro.** Na razna vprašanja poročamo našim odjemalcem celih vagonov Tomasove žlindre, da so se tvornice odločile, da letos sploh ne odpošljejo nič več žlindre po parniku čez morje v Trst, ampak da bodo naročbe kar naravnost iz tvornic po železnici na naslov odjemalcev odpravljale. Seveda iz tega za naše odjemalce ne nastane prav nikaka prikrajšava in se bodo naročitve tudi z ozirom na voznino ravno tako računale, kakor če bi se iz Trsta zvrševale. Edino, kar naj naši odjemalci pri tem upoštevajo, je, da vagon, ki je odposlan po železnici iz tvornice, potrebuje 10 do 14 dni, preden pride do naročnika, dočim bi iz Trsta hitreje dospel. Naročniki celih vagonov naj torej svoje naročbe primerno prej priglasijo. Manjše naročbe pa družba takoj izvrši iz ljubljanske zaloge, ker je dobila nekaj vagonov prave Tomasove žlindre po železnici in jih bo porabila za nadrobno oddajo. Cene so letos dokaj nižje od lanskih, ker jih je „Družba tvornic za Tomasovo žlindro“ v Berlinu na naše prizadevanje toliko znižala, da Tomasova žlindra ni prav nič dražja kakor slabše zmleto konkurenčno blago.

* **Vreče kupujemo!** C. kr. kmetijska družba kupuje popolnoma dobre, cele ali dobro zakrpane vreče od Tomasove žlindre ali od kalijeve soli, tropin ter od kajnita po 40 h kos, in sicer oddane v družbeno pisarno, torej voznine preste. Kdor take vreče pošlje, mora sam voznino plačati. Vreče se pregledajo in se plačajo samo cele ali dobro zakrpane. Vreče od žlindre je na vsak način treba površno izprati in suhe poslati.

* **Plačevanje blaga.** Gg. družbenim udom naznanjamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju. Družba mora sama vse potrebščine sproti plačevati in nima sredstev, da bi mogla na upanje dajati, zato tudi opozarjamo za plačilo odgovorne podružnične načelnike, da se istotako drže tega načela in da naj skrbje za poravnavo vsakega družbenega računa tekom določenih 14 dni. Častita načelnikštva, ki navzlic raznim opominom še dolgujejo za priskrbljene gospodarske potrebščine, tem potom nujno prosimo, naj zaostanke nemudoma poravnajo, ker družba nima denarja, da bi malomarne plačnike podpirala, ampak mora svoje obveznosti napram dobaviteljem strogo in natančno spolnjevati.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cene za nadrobno oddajo v Ljubljani so: za 19 odstotno K 750 in za 20 odstotno blago K 780 za 100 kg.

Naročbe na cele vagonse bodo izvrševale po naslednjih cenah:

17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
K 612—	K 648—	K 684—	K 720—	K 756—

za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25— pri celem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobí žlindro naravnost iz tvornice. Ni še natančno znano, s kolikoodstotnim blagom se bodo naročbe izvrševale; čim več odstotno pa bo gnojilo, tem bolje bo v vsakem oziru, kajti naposled se za manjvredno žlindro plača ravno toliko voznine, kakor za mnogoodstotno. Naročitve prosimo že sedaj!

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po 7 K 50 h 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih v celih vagonih franko na vsako postajo. Svarimo pred nakupom superfosfata, ki je zaznamovan kot 12—14 odstoten, če ni primerno cenejši, kajti tak superfosfat je resnično le 12odstoten in sme v razmerju z gorenjo ceno le K 636 veljati.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagonse se izvrše naravnost iz tvornice in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 20 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K, dočim ima kajnit le 12 — 13% kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 50 h. Tudi to gnojilo pošljemo odjemalcem celih vagonov naravnost iz tvornice za ceno, ki je dosti nižja.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Amonijev sulfat po 31—K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato umetno gnojilo ima družba sedaj, ko se bliža čas za gnojenje ozimini, zopet v zalogi. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spis „Gnojenje z dušikom“ v 1. št., na spis „Dušičnata umetna gnojila“ v 2. št., na spisa „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ ter

„Mešana gnojila in gnojenje vinogradov z umetnimi gnojili, v 3. št., na spis „Gnojenje krompirju, zlasti z umetnimi gnojili, s posebnim ozrom na amonijev sulfat“ v 6. številki in na spis „Gnojenje ozimini z amonijevim sulfatom“ v 18. številki lanskega „Kmetovalca“.

* **Mešano umetno gnojilo**, ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 16 K 100 kg z vrečo vred brez voznine. — (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. št. letošnjega „Kmetovalca“.)

* **Tropine podzemeljskega oreha.** Te tropine imajo zajamčeno 55 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi, torej dosti več kakor sezamove ali lanene tropine. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 18 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlaže prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmiljenje z močnimi krmili.

* **Sezamove tropine**, fino zmlet, svetle, z zajamčeno vsebino 50 odstotkov proteina in maščobe, stanejo K 18—100 kg in se dobivajo le v vrečah po 50 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmiljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega toliko cenejše od lanenih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo tako splošno. Gotovo je, da se precèj podražé, kakor hitro jih ne bodo mogli več toliko izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošni sodbi kmalu nastati.

* **Lanene tropine** so družbi pošle.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Dalje.)

5. **Zalaganje poučnih kmetijskih knjig.** Glavni odbor smatra za najuspešnejše sredstvo, povzdigniti naše gmočno hirajoče kmetijstvo, če se dvigne kmetijska produkcija v kolikostnem in kakovostnem oziru. V dosego tega namena je našim kmetovalcem silno potreben vsakovrsten kmetijski pouk, kamor je šteti čitanje strokovnih knjig. Takih knjig našemu kmetovalcu nedostaja, zato je glavni odbor že odnekaj priskrboval izdajo primernih kmetijskih poučnih spisov, ki so prirejani za naše razmere. Leta 1900. je odbor pričel z izdajo »Kmetijske knjižnice« in je doslej izšlo 11 zvezkov. V l. 1909. je družba izdala 10. zvezek »Kmetijske razmere na Češkem« in 11. zvezek »Poglavje o govedoreji na Kranjskem«. 4. zvezek te knjižnice, »Sosega Razumnika prasičereja«, je pošel in je družba poskrbela za drugo izdajo. Ravnokar se pripravlja izdaja 12. zvezka te knjižnice, in sicer »Stavba govejih hlevov«. Poleg teh knjig izdaja odbor kratke spise z naslovom »Gospodarska navodila«, ki vsebujejo poučno tvarino o važnih gospodarskih vprašanjih. Ta gospodarska navodila, ki jih je doslej 20 izšlo, služijo predvsem kot odgovori na lista vprašanja od strani udov, ki se redno ponavljajo. Na ta način se prihrani družbeni pisarni spisovanje dolgih odgovorov.

6. **Družbeno uradno glasilo „Kmetovalec“.** Družbeni uradni list »Kmetovalec« sicer služi družbi kot uradno glasilo za prijavljanje njenih raznih razglasov, vendar je tako urejevan, da je v prvi vrsti poučen kmetijski list. »Kmetovalec« je danes najstarejši slovenski kmetijski časnik. Leta 1909. je završil XXVI. letnik ter se ga je tiskalo 9000 izvodov. Ker se je list zelo razširil, so mu čimdalje bolj dohajali inserati, in njih donesek je pokrtil precejšen del stroškov za list. Zaradi nedostatnih gmočnih sredstev in zaradi varčevanja ni bilo mogoče družbi vedno, oziroma ne zadostne nagrade plačevati pridnim sotrudnikom, zato jim bodi na tem mestu izrečena prisrčna zahvala za njih velike žrtve v prospeh umnega kmetijstva!

Za družbenike nemške narodnosti je glavni odbor pričel izdajati posebno uradno družbeno glasilo v nemškem jeziku z

naslovom »Der Landwirt«, čigar izdajo in urejevanje se je poverilo družbeni podružnici v Kočevju.

7. Priskrbovanje kmetijskih potrebščin družbenim udom. Družba je že pred 24 leti pričela svojim udom priskrbovati kmetijske potrebščine. Modro galico in žvepleno moko družba iz lahko umljivih razlogov oddaja tudi neudom. Priskrbovanje kmetijskih potrebščin se je sčasoma tako razvilo, da družba lahko s ponosom gleda na to svoje delo.

Odkar je družba v svoj delavni načrt sprejela posredovanje pri nakupu kmetijskih potrebščin, imajo podružnice važno nalogo, da s skupnim naročanjem znižajo skupne stroške, oziroma v uvaževanja vrednih slučajih izposlujejo olajšave pri plačevanju naročenega blaga.

Kadar je družba kaj vpeljala, se je držala tega načina, da je vsako blago, preden ga je vpeljala, opisala in priporočila v svojem uradnem glasilu, in poučevali so potem tudi potovalni učitelji pri svojih predavanjih.

Pri priskrbovanju kmetijskih potrebščin se družba drži načela, kolikor mogoče oddajati le one potrebščine, ki jih trgovci po deželi dosedaj niso imeli, ker se vsekako hoče izogniti tekmovanju s trgovskim stanom.

Posredovanje gospodarskih potrebščin pri družbi je danes raztegnjeno skoraj na vse gospodarske potrebščine, razen na otrobe in žito za krmo. To priskrbovanje je zavzemalo l. 1909. več kakor petdeset predmetov, ki spadajo v to skupino.

Da bodo častiti udje videli, kako ogromen promet se je pri družbi razvil s priskrbovanjem gospodarskih potrebščin, naj služijo naslednja števila:

Kmetijska družba je leta 1909. zvršila:			
3295 pošiljatev	2299 strankam	raznih semen	v teži 90.312 kg
4747 »	3447 »	umetnih gnojil	» » 3.946.519 »
3421 »	3067 »	raznih krmil	» » 292.225 »
219 »	212 »	galice in žvepla	» » 99.385 »
11886 »	702 »	raznega kmet. orodja	in strojev
1085 »		drevja.	

Družba je torej v letu 1909. priskrbela 10862 strankam raznih gospodarskih potrebščin z drevjem, s stroji in z orodjem vred okroglo 450 vagonov ter je to blago oddala v 24.653 pošiljatev. Ker je družba kupila 450 vagonov gospodarskih potrebščin in jih ravno toliko oddala, zato je blagovni promet znašal okroglo 900 vagonov. Pripomniti je, da so med naročilnimi strankami podružnice in osebe, ki so za več udov skupaj naročale, ki med naročilnimi strankami niso vračunjeni.

(Dalje prihodnjič.)

V a b i l o

na občni zbor podružnice c. kr. kmetijske družbe v Cerkljah (pri Krškem) v nedeljo, 18. t. m. ob treh popoldne v prostorih ljudske šole v Cerkljah.

S P O R E D:

1. Poročilo o delovanju podružnice.
2. Volitev odbora in načelnika.
3. O rabi umetnih gnojil in o poskusih z umetnimi gnojili.
4. Različnosti.

Kmetijska podružnica za Cerklje-Čatež,

dne 10. decembra 1910.

Načelništvo.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Gornjem Logatcu, ki bo dne 26. decembra 1910 popoldne po večernicah (ob treh) v ljudski šoli.

S P O R E D:

1. Poročilo načelnika, oziroma njegovega namestnika.
2. Pregled računov za l. 1910.
3. Določitev reda o izposojanju podružničnega orodja.
4. Volitev odbora.
5. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica v Gor. Logatcu,

dne 10. decembra 1910.

Frančišek Istenič.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Lescah dne 18. decembra 1910 popoldne po večernicah v hiši načelnika.

S P O R E D:

1. Račun za leto 1910.
2. Volitev odbora.
3. Pobiranje udine za leto 1910.

Če ob določenem času ne bo dosti udeležencev, bo pol ure pozneje zborovanje ob vsaki udeležbi.

V Lescah, dne 4. decembra 1910.

F. Walland, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Planini, ki bo v nedeljo, 18. decembra 1910 ob štirih popoldne pri g. Antonu Lavriču.

S P O R E D:

1. Načelnikovo poročilo, predložitev računa in inventarja.
2. Volitev novega odbora in novega načelnika.
3. Plačevanje letnine in naročanje sadnega drevja.
4. Slučajnosti in posamezni nasveti.

Kmetijska podružnica v Planini,

9. decembra 1910.

Josip Bedenek, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice na Premu v nedeljo, 18. decembra ob treh popoldne v šoli.

S P O R E D:

1. Poročilo o delovanju.
2. Vpisovanje novih udov, pobiranje udine.
3. Volitev odbora.
4. Slučajnosti.

Deželni sadjarski nadzornik Humeck bo predaval ob 11 in ob 3 o sadjarstvu.

Kmetijska podružnica na Premu,

dne 9. decembra 1910.

M. Škerjanec, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Štrekljencu, ki bo v nedeljo, dne 1. januarja 1911 ob dveh popoldne pri načelniku v Štrekljencu.

S P O R E D:

1. Poročilo načelnikovo
2. Predložitev računov za leto 1910.
3. Slučajnosti.
4. Pobiranje udine za leto 1911.
5. Sprejemanje novih udov.

V Štrekljencu, dne 4. decembra 1910.

Martin Drganc, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Žireh, ki bo na praznik sv. Štefana, dne 26. decembra ob treh popoldne v hiši načelnika.

S P O R E D:

1. Predložitev letnega računa.
2. Raznosterosti.

Če bi ob določenem uri ne bilo zadostno število navzočih udov, se bo vršil občni zbor pol ure pozneje ob vsakem številu navzočih.

Kmetijska podružnica v Žireh,

dne 7. decembra 1910

Ivan Kavčič, načelnik.